

Lékařský boj v nemocnicích: rozpory, limity, hrozby a především šance (dopis Iniciativy sester lékařskému hnutí)

Nemocnice oživilo největší hnutí po „Děkujeme, odcházíme“. Řeší hrozivé pracovní podmínky, z nichž těžily managementy i stát a které lékařky, lékaři přecházeli, protože „tak to bylo vždycky“, nebo je akceptovali pod tlakem a vydíráním.

Lékařské hnutí si zasluhuje největší podporu a respekt, a právě proto také pár řádek o svých rozporech, slabinách, černých scénářích. Shrnují iniciativní pohled tak, jak jsme ho poskládali ze svých zkušeností, ze svých pracovišť, z debat s lékařkami a lékaři.

Vychází z toho, že vláda už odpověděla: úhradovou vyhláškou pošle do nemocnic 6,8 miliardy korun na finanční ohodnocení lékařů; peníze nepůjdou na tarify; že vůbec půjdou na ohodnocení, chce ministr „prosadit“ jen ve svých, přímo řízených nemocnicích. Více peněz, pro splnění požadavku 1,5 až trojnásobku průměrné mzdy, dát stát nechce: ekonomicky neúnosné, říká.

Vládní reakce načrtla hloubku konfrontace a míru, s níž bude stát vzdorovat. Jaká je situace hnutí?

různé podmínky, odlišné vyhlídky

Povedlo se mobilizovat podstatnou část lékařů v nemocnicích! Jenže se zdá být obtížné udržet hnutí neroztříštěné, zahrnuje spoustu odlišných realit, podmínek, očekávání.

- Naštěstí obsáhlo **státní** i **nestátní** nemocnice. Jenže jejich vyhlídky zůstávají odlišné, lékařky a lékaři ze státních jsou pevněji spojeni s celostátním bojem a [Společnými požadavky](#), ti z nestátních musejí mít mnohem víc v hledáčku to, co si, tak jako tak, vyvzdorují na vlastních managementech.
- „**Dvojkolejnost**“ ale existuje bez ohledu na státní/nestátní formu nemocnice. Na jedné straně volají po lékařské pozornosti vláda a celostátní požadavky – na druhé managementy a to, jak se snaží kouzlit v reakci na zákonné změny pracovní doby atd. Nedostatek personálu se doteď na konkrétních pracovištích záplatoval na x-způsobů, nyní se vedení nemocnic snaží vymotat z právně svízelné situace s toutéž **lokální kreativitou**. Bezprostřední lékařskou pozornost mnohých to vlastně otáčí směrem k lokálním podmínkám.

dvě krajní situace: lokální „držhubné“, celostátní vágnost

Kolem sebe vidíme dvě situace:

- Na jedné straně mohou celostátně rámované, ale vnitřně spíš jen deklaratorně propojené mývalí iniciativy využít lékaři lokálně, tu a tam, k tomu, aby si přilepšili u sebe doma; aby vyšli s tím, jak budou nemocnice po zákonné úpravě manévrovat s pracovní dobou, co nejlépe.

Jejich terčem bude místní management; jejich požadavky budou lokální; s celostátními požadavky mývalů na růst platů mohou souznít, ale počítat se bude to, co si utrhnou na vedení „své“ nemocnice (a to je pochopitelnější v případě nestátních nemocnic, o jejichž mzdách Spojené požadavky nemluví), osud mývalích požadavků a hnutí se bude sledovat spíše jen periferně. A když se povede vyboxovat si na „svém“ vedení přijatelné

ústupky (nazývat je „držhubné“ může a nemusí být nefér), výpovědi se stáhnou, celostátní věc se hodí přes palubu – o nastolení takového scénáře se už nyní managementy leckde snaží.

- Na druhé straně se mohou lékaři výpověďmi ozvat naopak především s myšlenkou na mývalí, celostátní požadavky, ale s iluzorním pocitem, že onen celostátní „protest“ je od „naší“ nemocnice jaksí odpoutaný. Požadavky jsou celostátní; protivníkem je vláda – „naše nemocnice“ a vedení se k tomu všemu dostaly jaksí shodou okolností, managementy, vedoucí lékaři ostatně navíc leckde sami říkají, že nás podporují, že výpovědi chápou, že když už k nim ale muselo dojít, nesmí se zapomínat, že „*jsme na jedné lodi*“, „*především nesmíme ublížit nemocnici, klinice, oddělení*“, „*prioritou je pacient*“.

To jsou samozřejmě dvě krajní varianty, mezi nimi je spousta odstínů. Přirozeně je mezi nimi i situace, kdy managementy po vzdorných lékařkách a lékařích jdou, zastrašují je, sahají k represím. Tyhle případy jsou nejvíc medializované, z jistého hlediska však nejsou až tak zákeřné: nezastírají konflikt, propast mezi zájmy vedení (a vlády) a zájmy personálu.

V té paletě odstínů je pak jistě i nastavení, kdy se lokální lékařské výpovědní kolektivy vidí jako součást celostátních požadavků, vidí ale i své vlastní, konkrétní pracovní podmínky a finanční ohodnocení. Kdy vědí, že jakkoli míří mývalí požadavky na vládu, bez boje zdola, a nejen toho výpovědního, bez zásahu do provozu nemocnic mobilizace nestačí. To je samozřejmě nejpotřebnější přístup.

Každopádně: objektivně odlišné reality a vyhlídky, které rozevírají dva možné přístupy a scénáře, nabízejí vládě i managementům šanci, jak odlišností využít a hnutí rozdělit.

slabiny: výpovědi jako gesto; boj v zastoupení; kousek prosince stačí; podcenění sebeorganizace

Se vši pokorou zmíníme to, co se zdá jako zatím slabá místa hnutí:

- Často se setkáváme s postojem, že „*výpovědi jsme sice podali, ale je to jen gesto, až vláda uvidí, kolik nás je a jak by to zasáhlo provozy, bude to stačit*“. Rázný postoj vlády našťastí bere téhle iluzi vítr z plachet. Zůstává ale otázka: Když se z počtu podaných výpovědí odečtou ti, kteří je podávali manifestačně a nepomýšleli na to, že by vešly v platnost, kolik zůstane? A jak případný pokles zatím tak působivých počtů zasáhne morálku ostatních?
- Vlastním životem žije i víra, že „*i kdyby na výpovědi došlo, nakonec stačí, aby se zaseklo jen pár nemocnic, kde jsme nejsilnější – a prostě to vybojují za ostatní*“. Potíže jsou dvě: a) když se rozšíří tahle iluze a akceptuje jako možný model, kdo bude chtít být tou nemocnicí, která má bojovat za ostatní? leckdo bude chtít být právě tou „jinou“! b) Společné požadavky by přišly státní kasu na velké peníze; nepodceňujme motivaci a schopnost druhé strany ustát i velkou (ale pořád jen) lokální nepřijemnost.
- Nejpalčivější je pak samotná sázka na to, že na udolání vlády **stačí ostrý boj během předvánočního kusu prosince**. Houževnatost státu a managementů a jejich ochotu odkládat v nemocnicích, co se odložit dá, nebude posilovat jen hrozba obřích výdajů, které by s sebou splnění lékařských požadavků neslo, ale též neodolatelně lákavá vidina mety 1. ledna, kdy se začne s přesčasy nanovo: vyplatí se jim vydržet za každou cenu.

- Leccos nakonec splývá v tenhle postoj: v podání výpovědí a víceméně vyčkávání, s čím „u nás“ vlastně vedení ve věci změn přijde, co se vyvrbí, jak to dopadne na jiných pracovištích a jak to celé dopadne celostátně.

Lékaři, kteří byli aktivní v „Děkujeme, odcházíme“, říkají, že v tom je mezi současným hnutím a tehdejším rozdíl. Tehdy prý hnutí žilo víc zdola, věci se kolektivně řešily, předjímaly. Ten rozdíl je jistě daný tím, že tehdy šlo o samotné pracovní smlouvy!; možná je daný i tím, že tehdy se hnutí setkávalo převážně pouze s perzekucí, která si uvědomění antagonismu, ostražitost, iniciativu, propojení vyžadovala, teď je leccos zakryto téměř „chápavým“ přístupem mnohých vedení; nejspíš je daný i tím, že teď má management každého pracoviště své specifické skuliny, jak se s novou zákonnou úpravou vypořádat, a to podporuje izolovaný lokalismus.

Ať je vysvětlení jakékoli, leckde schází praktická propojení na okolní pracoviště, kliniky, propojení, která budou tak moc potřeba (když nebudou fungovat, bude se managementům dařit jejich hra „*tak už jste poslední, jinak to všichni stáhli*“, „*nebuďte sami proti sobě, lepší nabídka nepřistane*“). „Kolektivita“ se často omezuje na pár slov narychlo cestou z oběda, na stručné info po WhatsAppu. Scházejí schůzky, kde by se předvíдалo, co přichystá management, plánovalo, jak se spolu s okolními pracovišti chopit iniciativy.

A nejen to. S tím, jak se vláda „šprajclá“, se navíc silněji ozývají hlasy, které nabádají: „*Jde do tuhého, najměme si profesionální vyjednavče, marketéry, PR, nechme jednání na profikách.*“ To by pozice pracovišť jen oslabilo, hnutí by se rozměnilo, jako celek by se stalo vězněm iluze, že se dá vláda porazit argumenty, logikou, výhrůžkami.

na co myslí stát a managementy: restrukturalizace a intenzifikace práce

První cíl státu je přiznáváný: bránit vlastní rozpočet a rozpočty pojišťoven a nemocnic, na úkor rozpočtů personálu nemocnic. Ministr Válek nadto odmítá plošné přidávání, chápe, že individualizace rovná se návada pro poslušné. Ostatně, nejráději by jako „rovnostářskou úchylku“ zrušil i platové tabulky.

Lékařského hnutí pak stát využije pro zrychlení racionalizace nemocniční sítě, ať to konkrétně bude znamenat cokoli. Pro defekty onoho procesu, které jistě nastanou, získá alibi: „*Vše si to vynutila lékařská nespokojenost.*“

Největším nebezpečím, jemuž se dá čelit, když si ho všimne lékařská sebeorganizace zdola, je, že nemocnice chystají opatření na „záplatování“ provozu menším počtem sloužících lékařek a lékařů. Relativně „pacifistické“, nekonfliktní přijetí, kterého se výpovědím dostalo na leckterých pracovištích, je možná kouřovou clonou právě této cestě, jak potíže s lékařským hnutím „vyřešit“. A ještě za tím se může ukrývat apetýt státu na formálně zavedenou intenzifikaci práce skrze rozvolnění personálních limitů na pracovištích. Ostatně, po hnutí „Děkujeme, odcházíme“ dal ministr Heger lékařům a lékařkám novelou vyhlášky v roce 2012 právě takový políček. A ostatně, tuhle cestu už některé managementy artikuluji a používají ji jako výhrůžku, aby si to lékaři „ještě přece jen rozmysleli“.

šance: jsou velké

Propojit celostátní s lokálním a navrch projít všemi odlišnými lokálními realitami, aby se vytvořila funkční jednota, je velká výzva. Popasovat se s ní může jen hnutí, které bude stát na kolektivitě zdola pracovišť.

Mývalí iniciativa a apel vyvolaly úctyhodnou odezvu! Plán byl založený na tom, že krizi je třeba přestat zakrývat, naopak je ji třeba odhalit – a poslat ji zdola nahoru: z pracovišť na vedení klinik, aby ji ta musela poslat dál nad sebe. A aby to nakonec byli ředitelé nemocnic sami, kdo bude vládu tlačit k ústupkům, protože jinak se jim provoz rozsype docela.

Teď se managementy snaží skrze své lokální machinace se „záplatováním“ prostě pragmaticky přizpůsobit, přežít, provoz udržet. Zároveň ale právě tím pomáhají vládě lékařský boj ustát. **To je linie, souvislost, spojení, která může držet celé hnutí (navzdory všem zmíněným odlišnostem) pohromadě.** Ale jen **za podmínky**, že bude hnutí stát na základech **sebeorganizace**, na základech přemýšlení a síly a boje propojeného zdola – který managementům zabráni situaci zazáplatovat, a stát tak uchránit. Kdyby teď ale hnutí vsadilo na vyjednávání (profiků) na vládní úrovni, stane se právě z tohohle naopak věc, která celostátní a lokální rozčísne a postaví proti sobě.

Nejvíc je teď, zdá se, na místě kolektivita zdola. Je měsíc například na to:

- ... aby se z případného chápání výpovědi jako pouhého symbolického, výhružného gesta stal nástroj, který se použije v praxi: s co největší vehemencí a zásadovostí, nepolovičatě, aby do provoz u nemocnic zasáhl co nejefektivněji.
- ... aby se oddělení, sály nejen propojily komunikačními kanály, ale především společnými schůzkami, včetně plánování strategie. Snad taky na to, aby se vážněji oslovil nelékařský personál, ne skrze formální kanály (odbory), ale skrze propojení organizací práce, skrze pracovní týmy.
- ... aby se řešily nejen ústrky a perzekuce ze strany managementů, ale též jejich „jemnější“, chytřejší (a o to nebezpečnější) strategie.
- ... aby se striktně, pečlivě řešily pracovní podmínky obecně, to může hnutí a boj rozšířit a posílit.

... a sestry?

Nebudeme zastírat, tohle je lékařské hnutí. Sestry se ani nerozhýbaly, boj celostátně doběhnout nejspíš nestihnou. Máme co napravovat, máme spoustu důvodů začít přistupovat k obraně peněz a podmínek docela jinak než doteď (a též dost lokálních iniciativních příkladů, že jde bojovat, otočit personální krizi proti vedení, říci „NE“ záplatování). Sestry jsou v kondici, která boji napříč republikou nesevědí, i tomu se věnujeme, v tomhle psaní tím však nechceme rušit. Slabost sesterské strany ale zmiňujeme, podtrhujeme, aby bylo zřejmé, že všechny předchozí postřehy jsou psané s pokorou a s jediným cílem: přispět lékařskému boji aspoň takhle.

Iniciativa sester

26. října 2023

web: organizujemese.cz

e-mail: iniciativa.sester@seznam.cz

Facebook: [Iniciativa sester](#) a [Iniciativa sester](#)

představení jednoho z bojů Iniciativy sester v Tempus Medicorum: [tady](#)